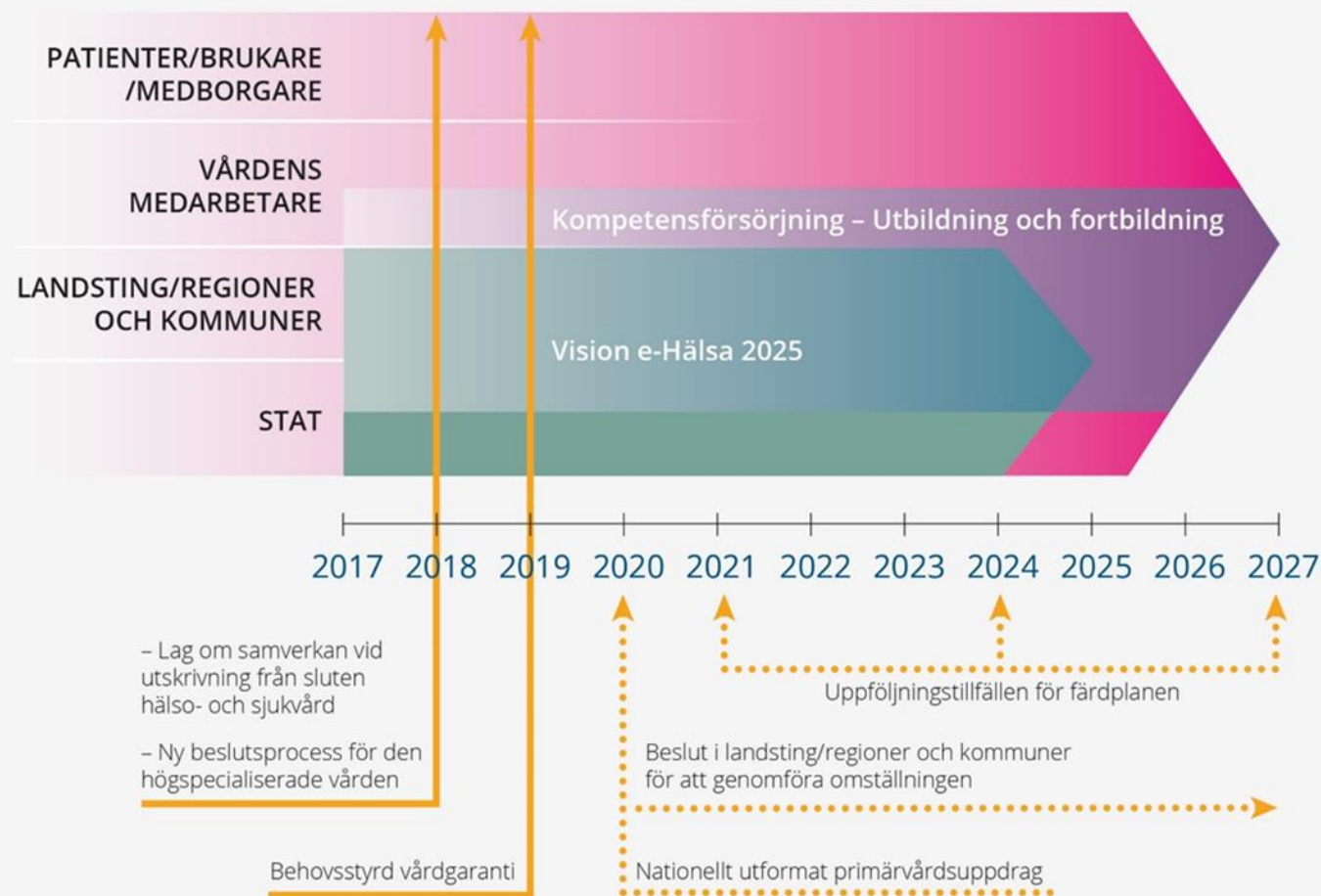

Ett nationellt perspektiv på samverkan vid utskrivning från psykiatri

28 november 2019
Zophia Mellgren, Magnus Wallinder

Från akutsjukhus till nära vård

Målbild

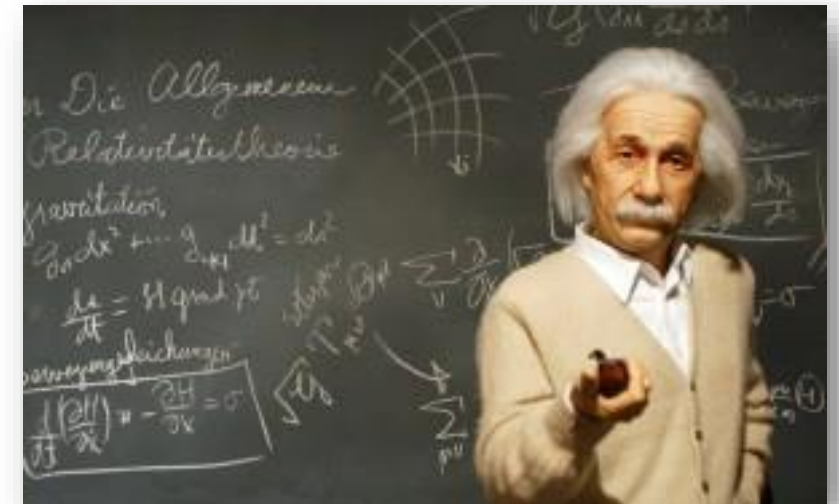
Målet är att patienten får en **god, nära och samordnad vård och omsorg** som stärker hälsan. Målet är också att patienten är **delaktig** utifrån sina förutsättningar och preferenser. **Primärvården** är **navet** i vården och omsorgen och samspelar både med annan specialistvård på och utanför sjukhusen, med övrig kommunal hälso- och sjukvård och med socialtjänsten.

Nya arbetssätt

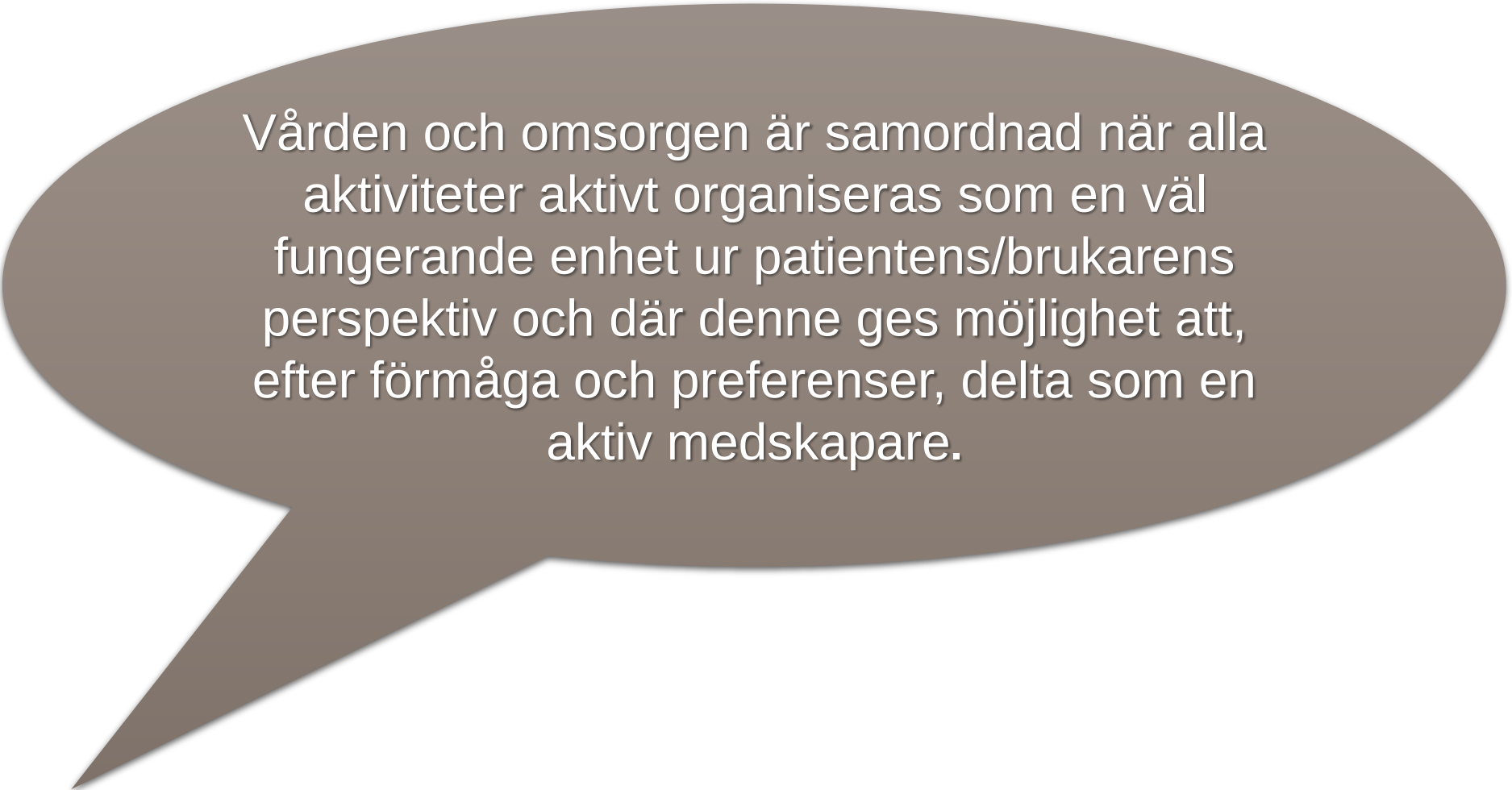
- Mobila team
- Psykiatrisk vård i hemmet
- Proaktiv öppenvård
- Bedömning av specialistsjuksköterska i hemmet
- Läkarmedverkan i kommunal vård och omsorg
- Integrerade arbetssätt och arbetsmetoder
- Digitala hjälpmedel

- Galenskap, att göra samma sak om och om igen och förvänta sig olika resultat

- Det krävs ett helt nytt sätt att tänka för att lösa de problem vi skapat med det gamla sättet att tänka

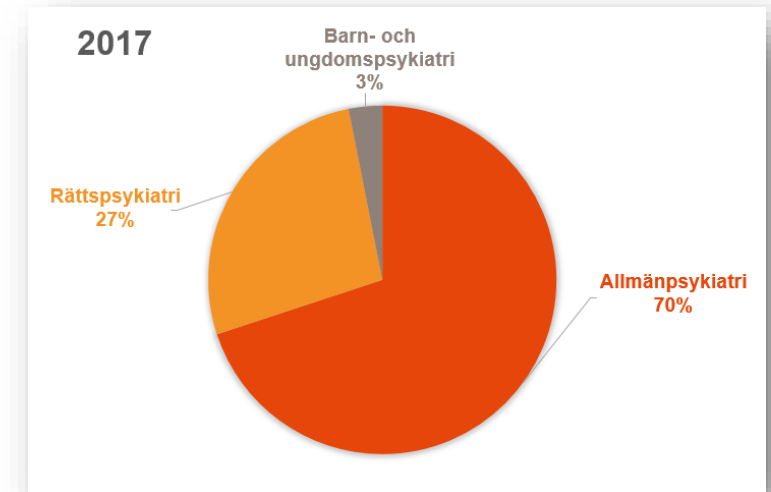
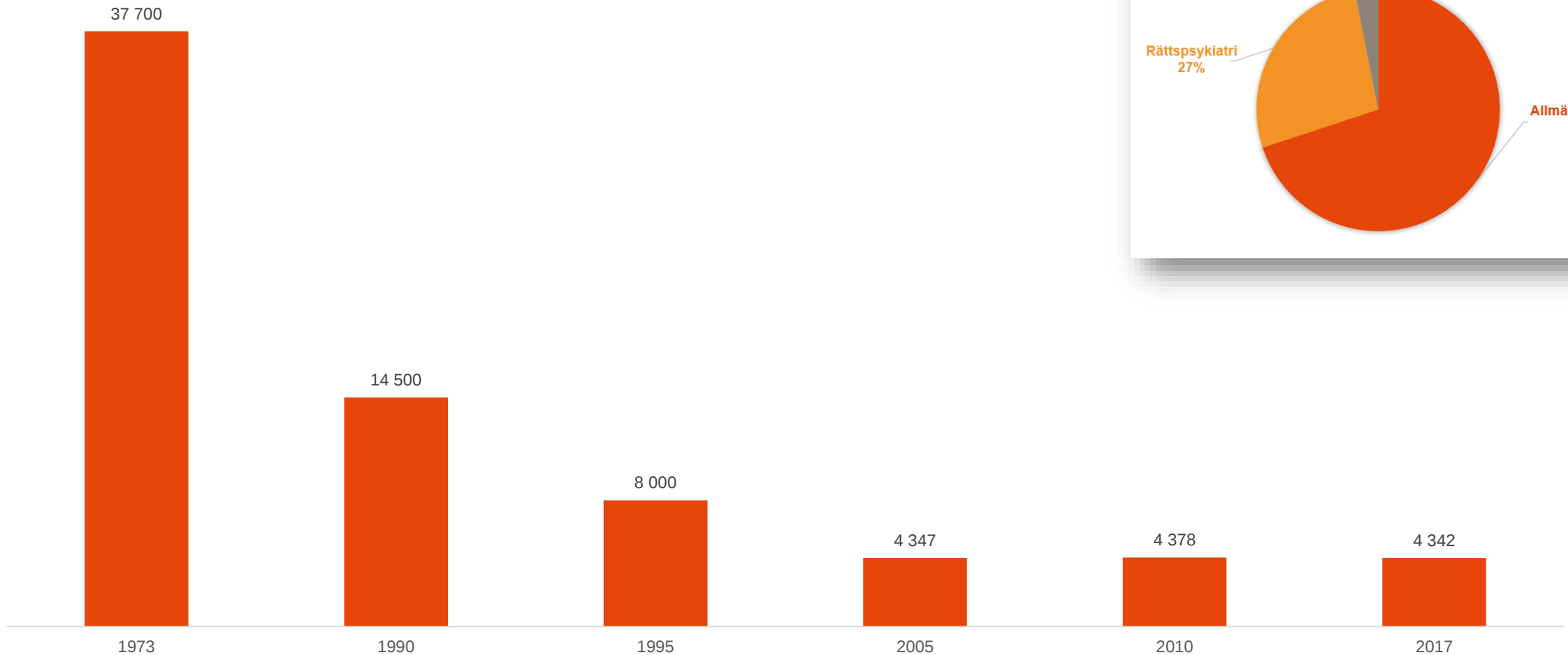
Huvudmålet – en samordnad vård och omsorg

Vården och omsorgen är samordnad när alla aktiviteter aktivt organiseras som en väl fungerande enhet ur patientens/brukarens perspektiv och där denne ges möjlighet att, efter förmåga och preferenser, delta som en aktiv medskapare.

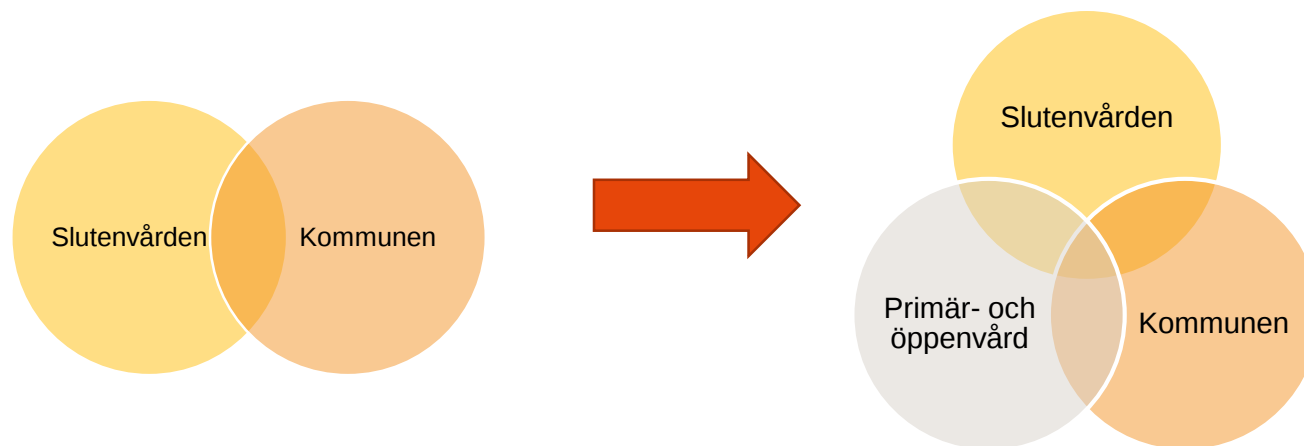
Antalet vårdplatser i psykiatri

Antalet vårdplatser i psykiatrisk slutenvård

Samverkan vid utskrivning från slutenvård 2018

- Ersatte den gamla betalningsansvarslagen
- Syftet är en trygg, säker och smidig övergång från slutenvård till öppen vård och omsorg
- Befintliga bestämmelser i HSL och SOL om fast vårdkontakt och samordnad individuell plan, SIP, ska tillämpas

Behovet av samverkan ökar

- Sjukvården och socialtjänsten blir mer specialiserad
- Fler utförare
- Demografiska utvecklingen
- Fler personer med samsjuklighet och komplexa behov
- Den psykiska ohälsan är omfattande
- **Krav på ökad effektivitet**, kortare väntetider, minskat glapp mellan olika vård- och stödinsatser, kontinuitet i vårdkedjan
- **Lagstiftning ställer allt större krav** på samverkan och samordning

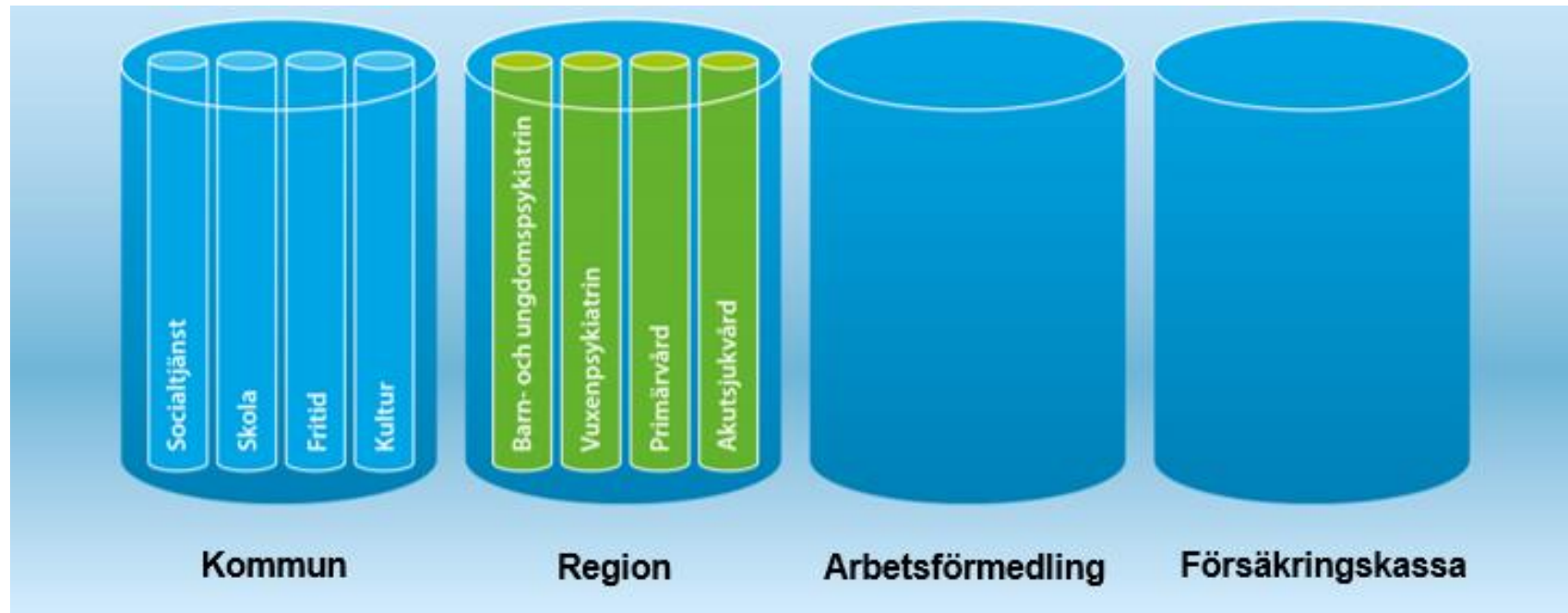

Varför behöver vi
så många lagar
om samverkan?

Krafter som verkar i motsatt riktning

Begränsade ekonomiska resurser ökar behovet av gränsdragningar och frågor om uppgifts- och ansvarsfördelning ställs på sin spets

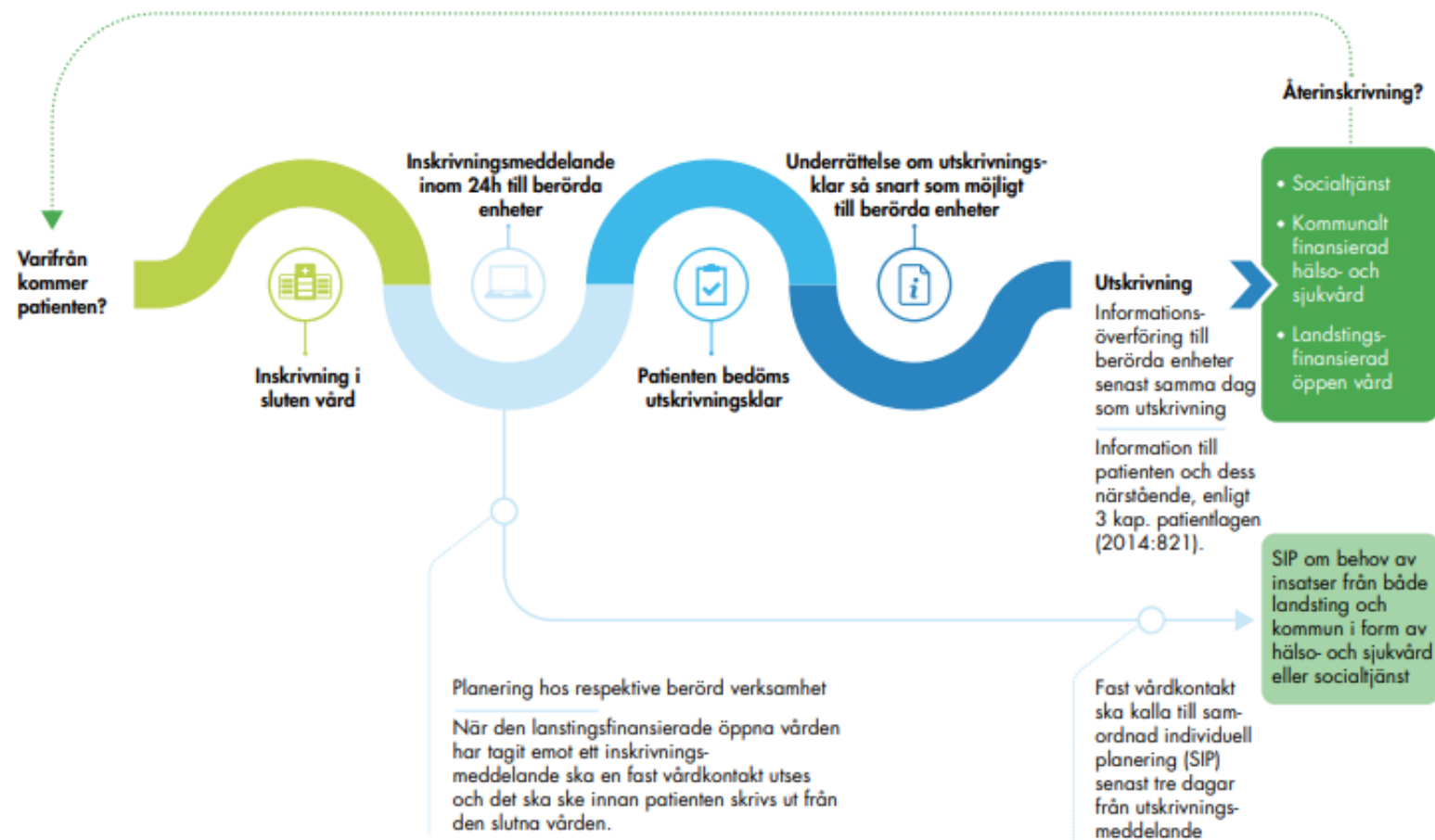
Förutsättningar för god samverkan

- **Gemensamt ansvarstagande** med målet att skapa en trygg, säker och smidig situation för den enskilde när denne är i behov av vård och omsorg.
- För att samverkan ska fungera krävs **etablerad struktur** på flera nivåer, övergripande-, verksamhets- och individnivå.
- När svåra frågor uppstår i en komplex situation är det viktigt att **inte backa undan** och ignorera den svåra frågan på grund av osäkerhet om hur den ska hanteras.

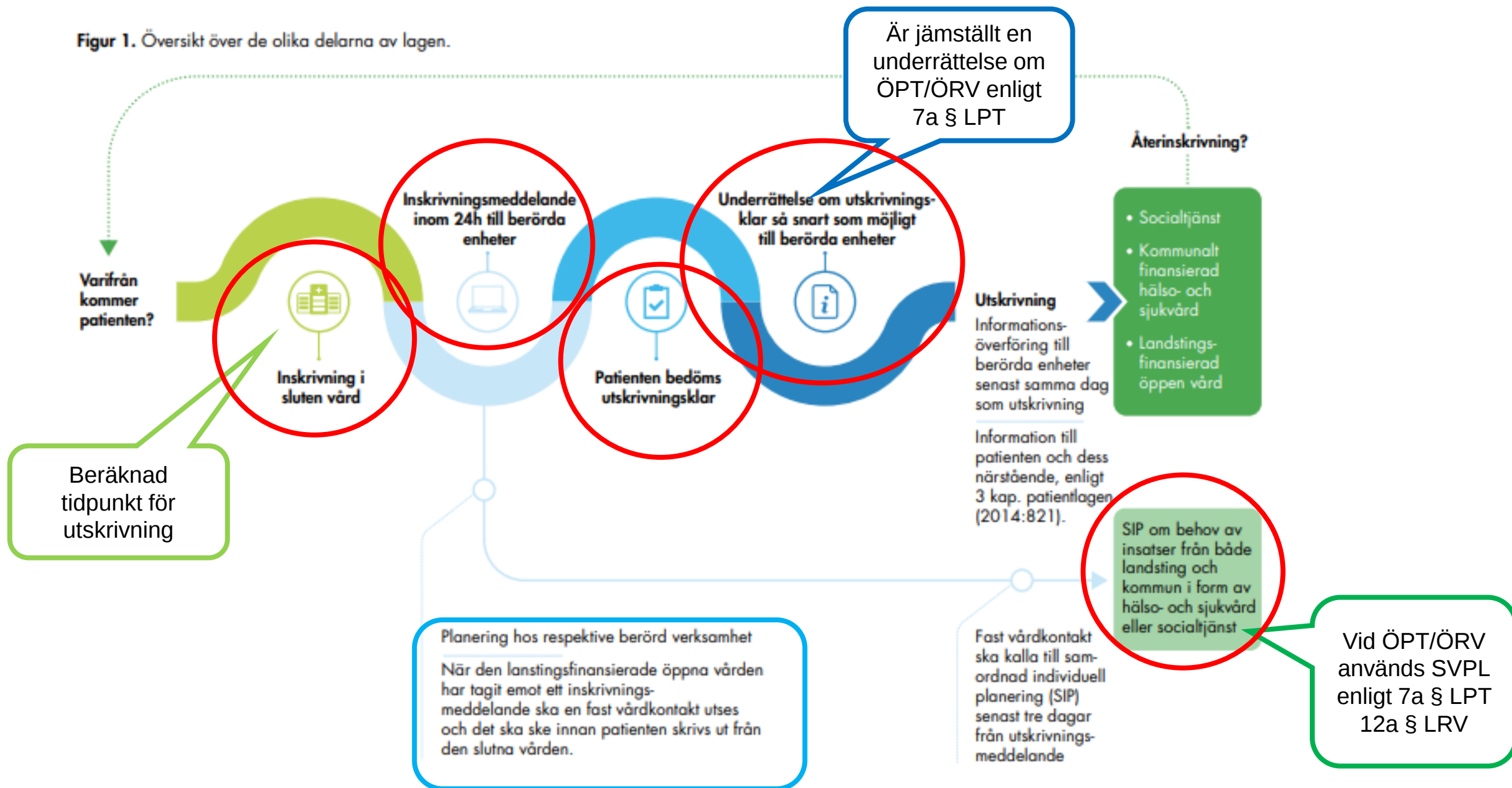
De olika delarna av lagen

Figur 1. Översikt över de olika delarna av lagen.

Källa: Myndigheten för vårdanalys,

Figur 1. Översikt över de olika delarna av lagen.

Fast vårdkontakt

- **När?** På egen begäran eller om det är nödvändigt.
- **Var?** Kan finnas inom alla verksamheter som bedriver hälso- och sjukvård.
- **Hur?** Samordna insatser, ge och förmedla information, vara kontaktperson.
- **Vem?** Olika – den som är mest lämpad, har bäst förutsättningar. Om det är livshotande – läkare.
 - Man kan ha flera.
 - Fast vårdkontakt ≠ fast läkarkontakt.

[SoS 2017 Om fast vårdkontakt och SIP >>](#)

Vilka är lagens huvudsakliga bestämmelser?

- inskrivningsmeddelande
- fast vårdkontakt i den öppna vården
- planering inför patientens utskrivning
- underrättelse om att en patient är utskrivningsklar
- informationsöverföring vid utskrivning
- information till patienten
- samordnad individuell planering
- riktlinjer och överenskommelser
- kommuners betalningsansvar
- övergångsbestämmelser

Allmänt om införandet...

- **Bra start** i hela landet med den nya lagstiftningen från 2018, antalet vårddagar för kvinnor/män på sjukhus har minskat.
- **Ta del av SKR:s egen uppföljning** (dec 2018) av införandet [här](#)
- SKR har beviljats **12 miljoner kronor** från regeringen som stöd för fortsatt utvecklingsarbete under 2019. **Mål för årets arbete är dels att patienter är trygga och dels att antalet utskrivningsklara som vårdas på sjukhus fortsätter minska.**

Att implementera – olika förutsättningar:

Enkelt

Komplicerat

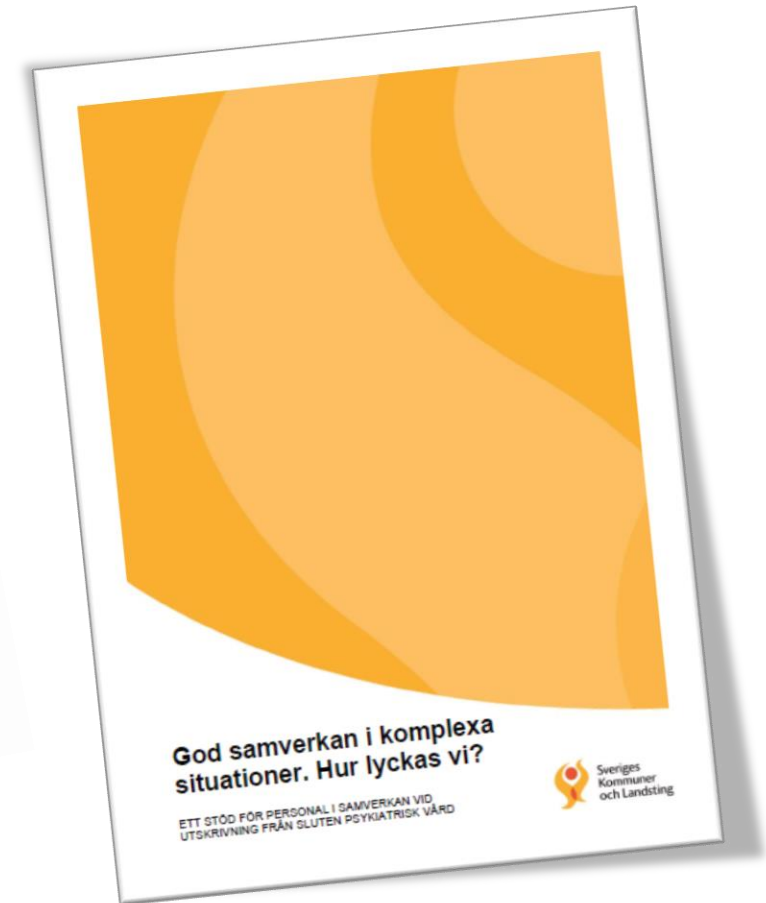
Komplex

Om utskrivning från slutenvården – komplexa situationer...

[Länk till skriften](#)

Kort om innehållet i skriften...

Hjälpmedel för aktörer generellt, vid in- och utskrivning i sluten psykiatrisk vård och specifikt, i komplexa situationer.

Svarar på frågorna:

- *Vad gäller? – allmänt om nya lagen och dess bakgrund*
- *Vad krävs för ett gott samarbete? – på olika nivåer och mellan olika organisationskulturer*
- *Praktiska exempel? - 16 svåra frågor med konkreta tips*
- *Var kan jag läsa mer? – fördjupning via bilagor och praktiska direktlänkar*

Vad är bra att tänka på
när en person som
vårdas under tvång
ska skrivas ut från
sluten psykiatrisk
vård?

Vem avgör vad personen har för
behov av vård och omsorg?

Hur kan man hantera risk för
återinsjuknande, självskada
och våld mot andra vid
utskrivning?

Hur gör vi för att undvika
återinläggningar -
förebyggande?

När man ska börja planera tidigt -
när är det? och varför då?

Hur kan man agera när en
person som är bostadslös eller
har en osäker boendesituation
ska skrivas ut?

Nytt cirkulär *Samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård*

- Ersätter tidigare cirkulär 12:2 *Kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård*
- Texten bygger i huvudsak på regeringens proposition (2016/17:106) *Samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård*.
- Publiceras inom kort

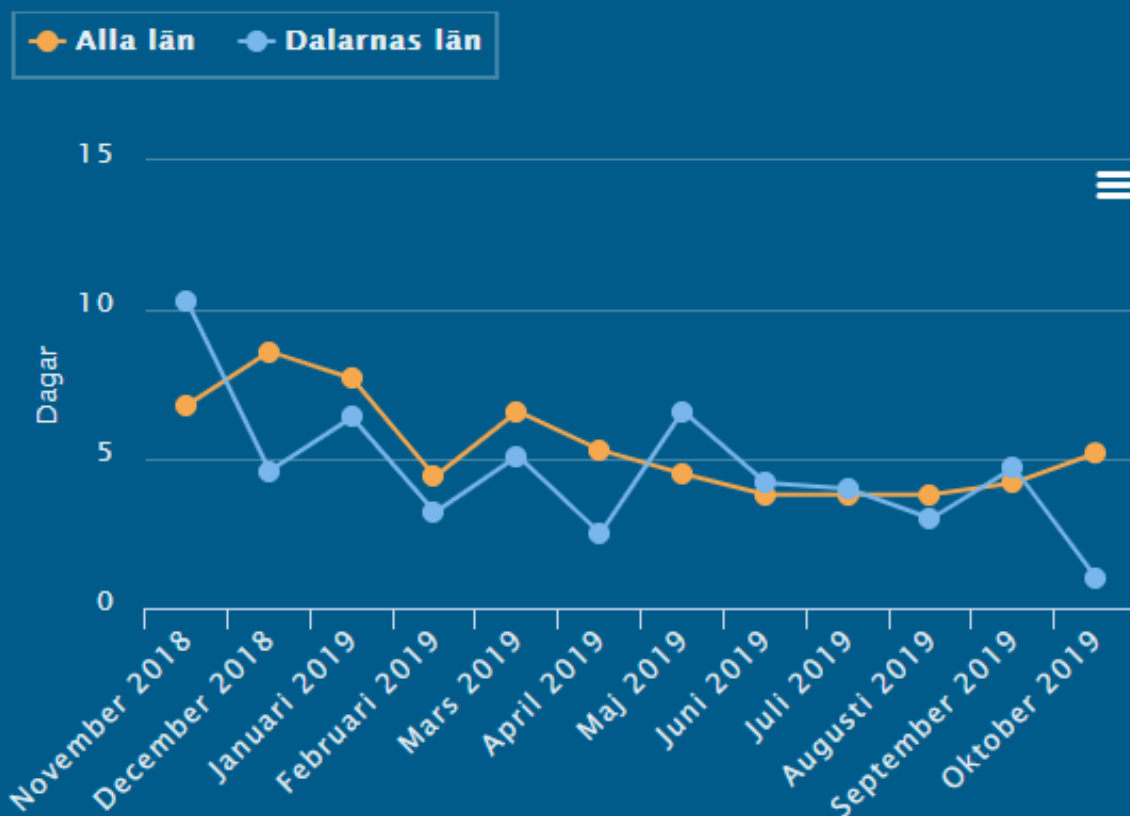

vantetider.se

Vårdtid i genomsnitt (medelvårdtid) som utskrivningsklara patienter varit utskrivningsklara

Urval: Dalarnas län, Alla kommuner, Psykiatrisk vård

Oktober 2019 Januari 2019

5.2

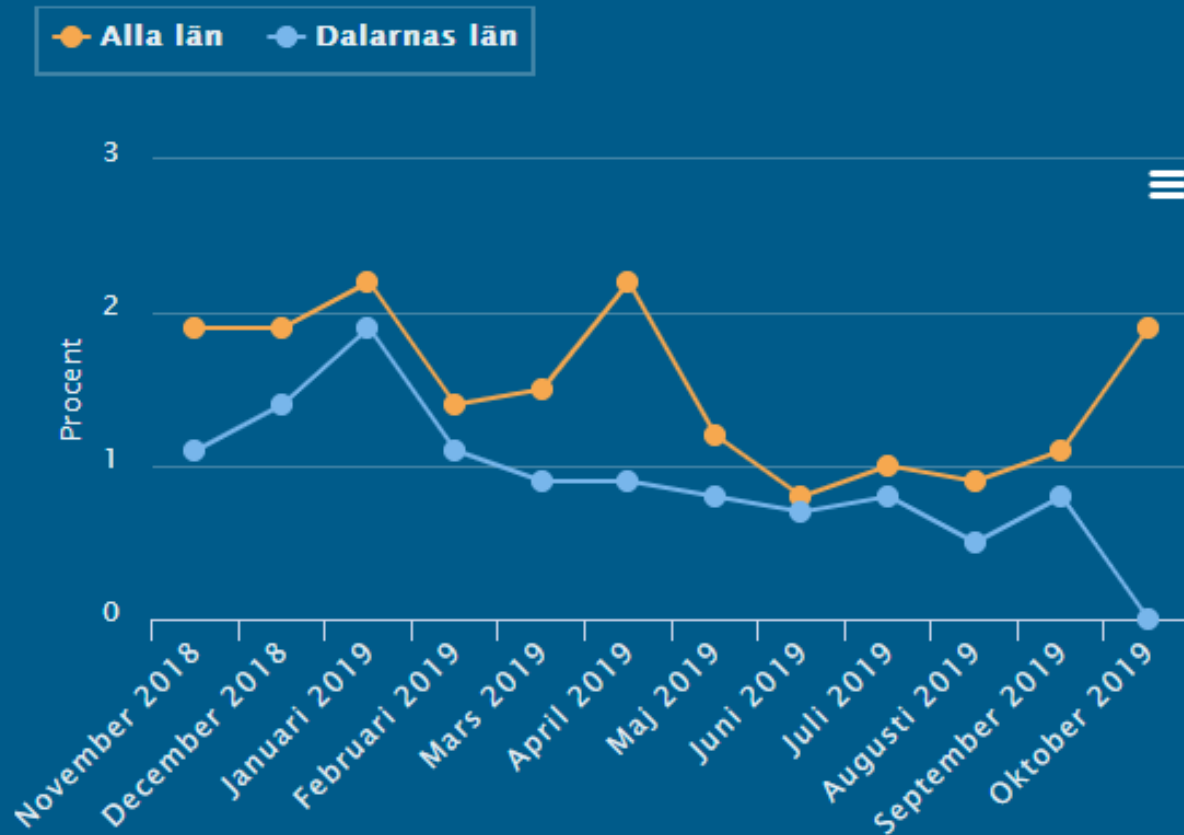
7.7

1

6.4

Andel vårdplatser (%) som belagts av utskrivningsklara patienter i genomsnitt per månad

Urval: Dalarnas län, Alla kommuner, Psykiatrisk vård

Oktober 2019

1.9%

Januari 2019

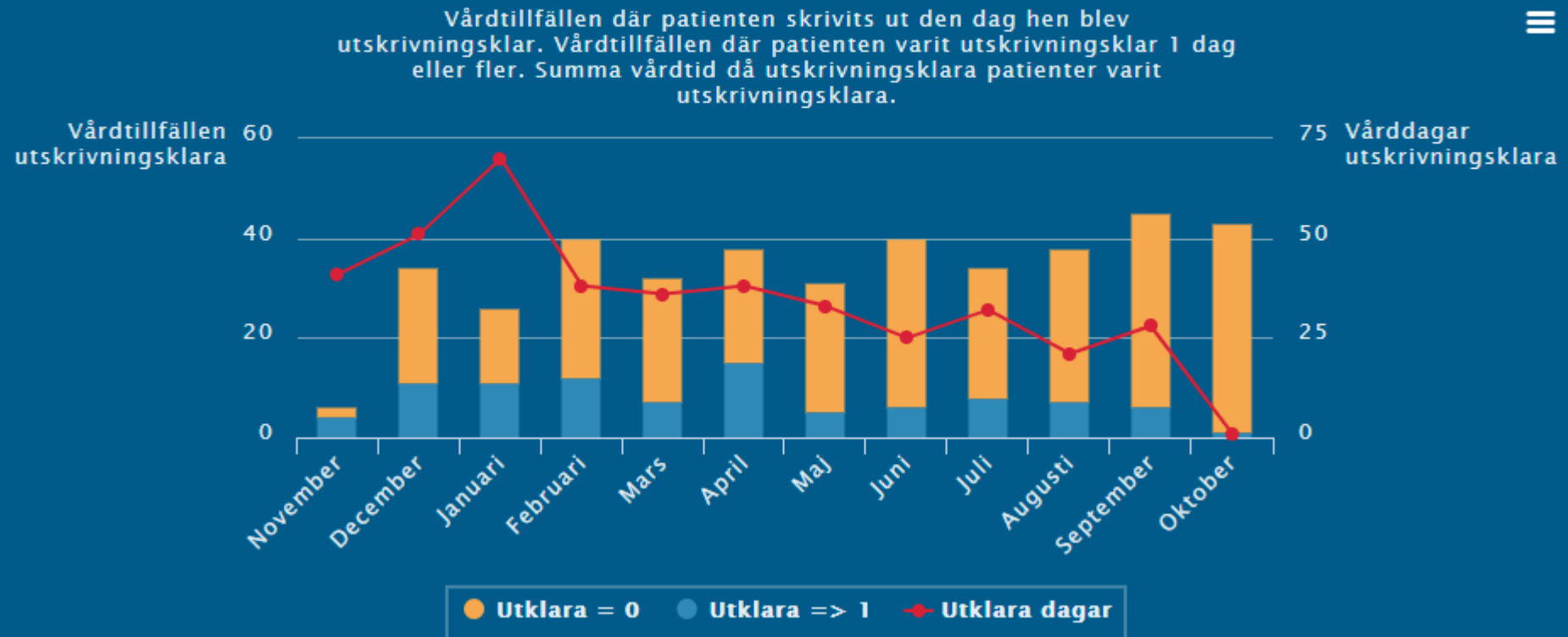
2.2%

0%

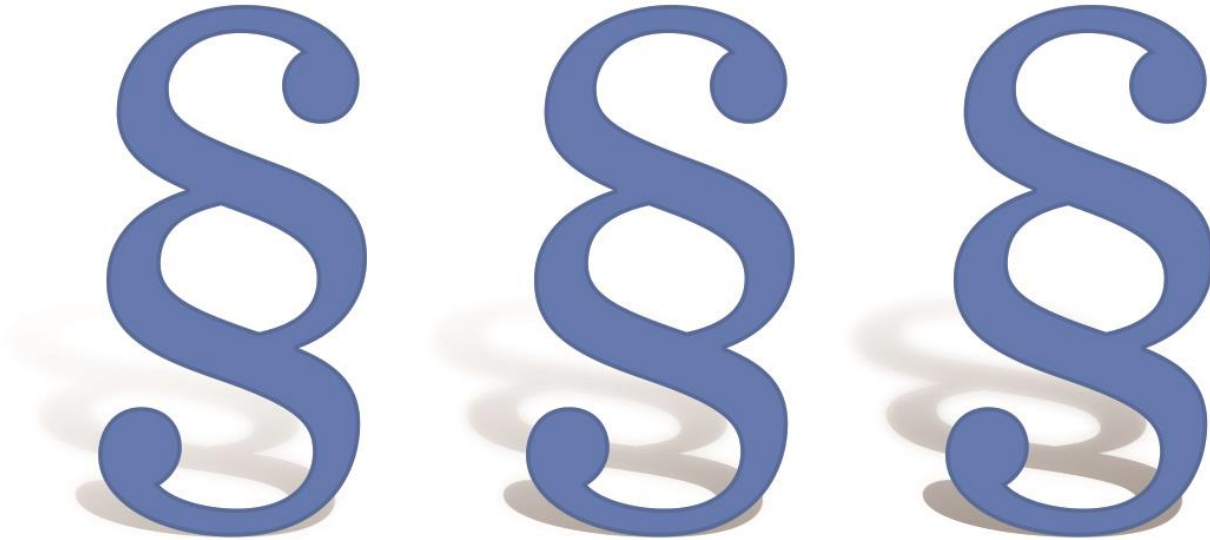
1.9%

- Vårdtillfällen där patienten skrivits ut när hen blev utskrivningsklar
- Vårdtillfällen där patienten varit utskrivningsklar 1 dag eller mer
- Summa vårdtid då utskrivningsklara patienter varit utskrivningsklara

Urval: Dalarnas län, Alla kommuner, Psykiatrisk vård

SIP finns i tre lagar

Sedan 2010 finns SIP i både Hälso- och sjukvårdslagen (16 kap. § 4) och Socialtjänstlagen (2 kap § 7).
Från 2018 är SIP även en del av lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård.

Alex får en SIP

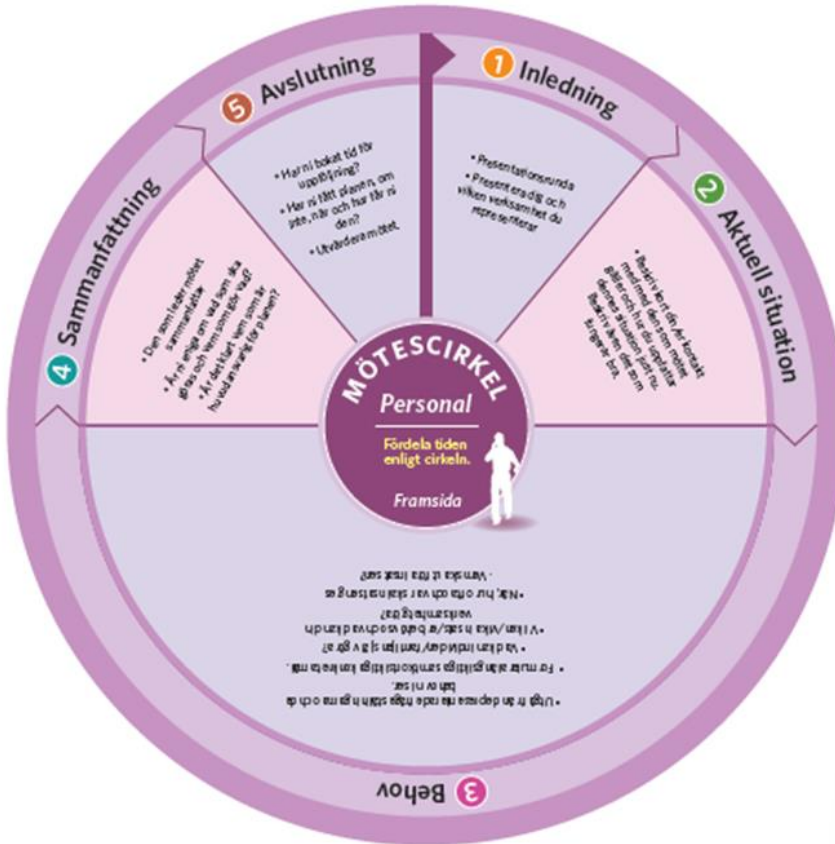
Alex

SIP – verktygslåda

[Mer om SIP >>](#)

Särskilda utmaningar för psykiatrin

Organisatoriska förutsättningar

- Psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatri
- Samverkan psykiatri – primärvården/somatisk vård
- Samverkan med IFO-verksamhet, socialpsykiatri, funktionshinder
- Tillgängligheten inom öppenvården
- Bostadsfrågan

Målgruppens förutsättningar

- Flera personer med komplex problematik – samsjuklighet t.ex. missbruk, somatisk ohälsa
- Suicidnära personer
- Yngre målgrupp
- Äldre med psykisk ohälsa
- Nedsatt kognitiv förmåga
- Inte sällan svårmotiverade

Patient och -brukarmedverkan på flera nivåer

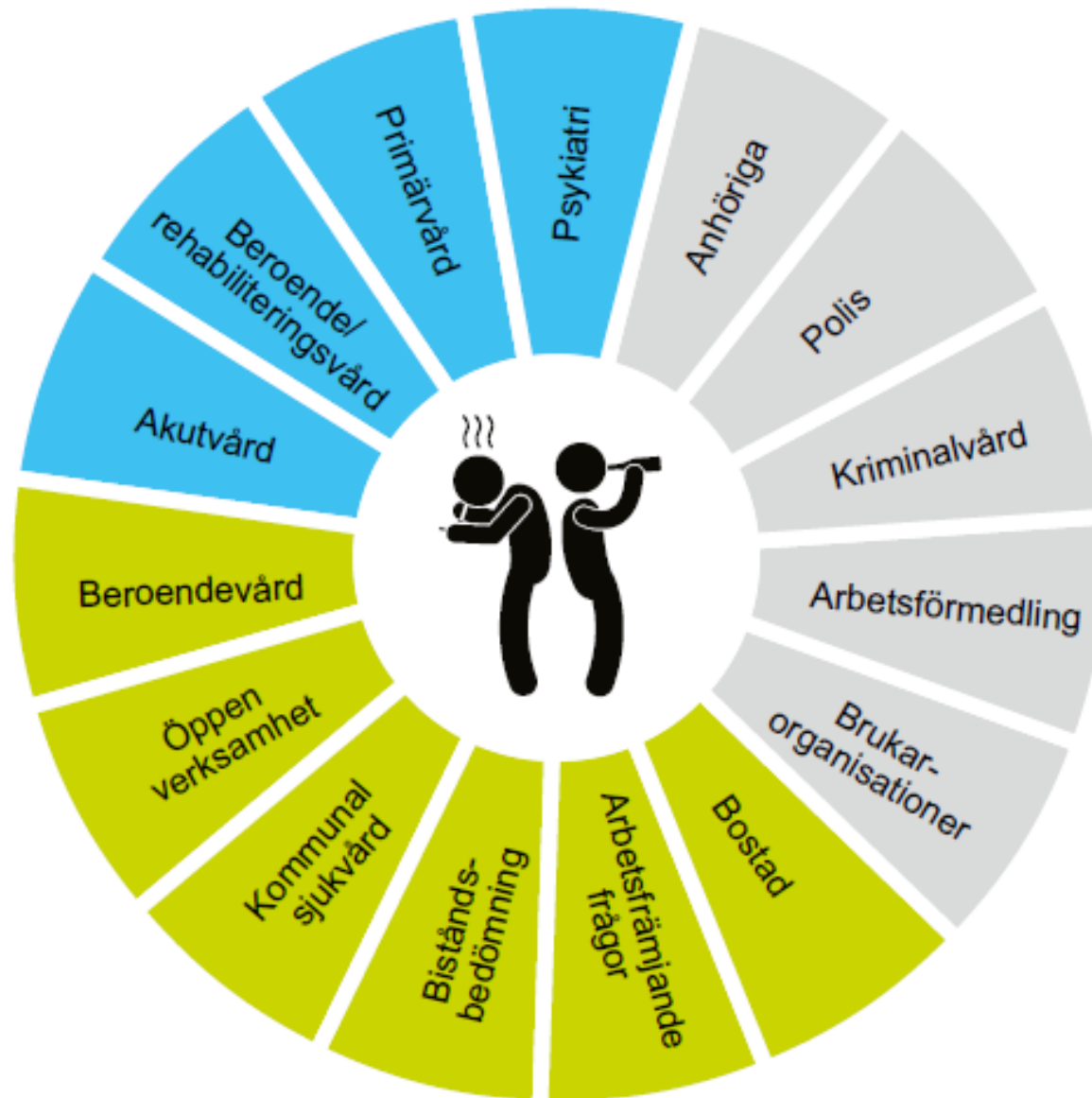

- **Systemnivå** – innebär patient- och brukarmedverkan i
a) ledning och styrning på en övergripande nivå, samt
b) medborgares inflytande över utvecklingen av vård, stöd och omsorg.
- **Verksamhetsnivå** – verksamheterna arbetar systematiskt med patient- och brukarmedverkan genom att bjuda in till olika aktiviteter och samråd.
- **Individnivå** – personcentrerad vård, stöd och omsorg är utgångspunkten och innebär medverkan i planering, genomförande och utveckling av sin egen vård, stöd och omsorg.

Olika grader av delaktighet

Delaktighetstrappan: Sherry Arnstein

Exempel på aktörer som en person med missbruk möter

- Kommun
- Landsting
- Övriga

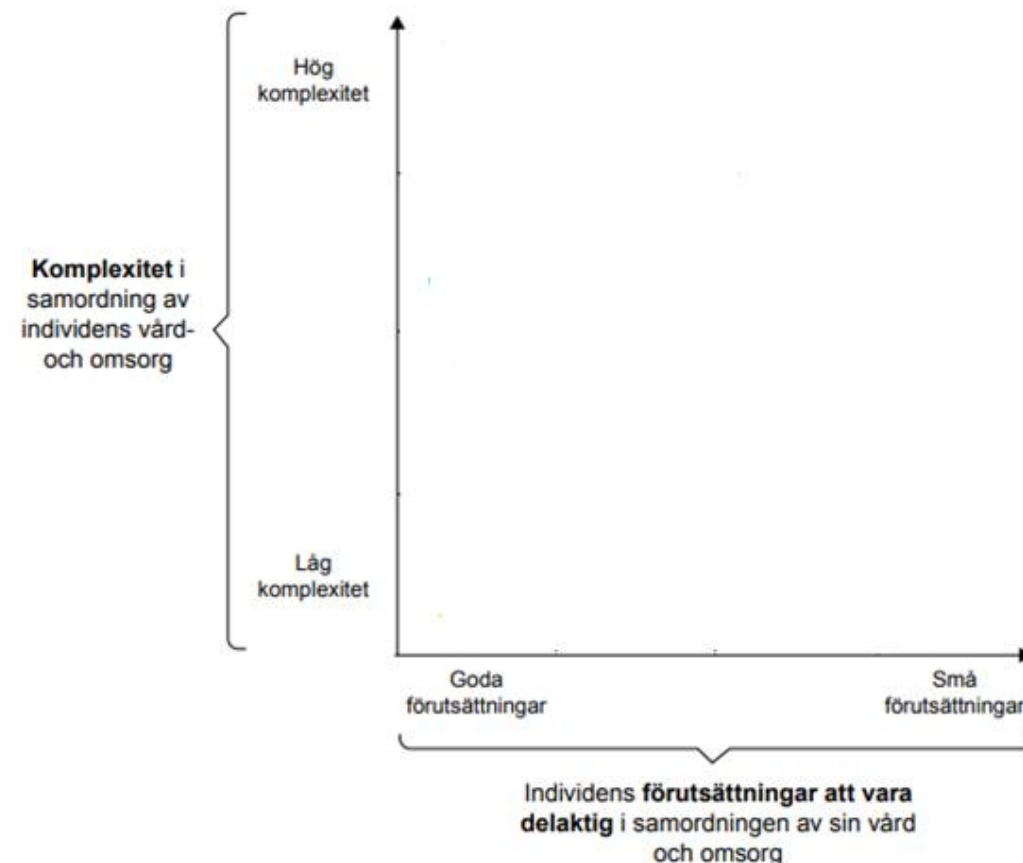
Källa: Myndigheten för vårdanalys, (PM 2016:1)

Hur gör vi när det är svårt?

Komplexitet i samordning

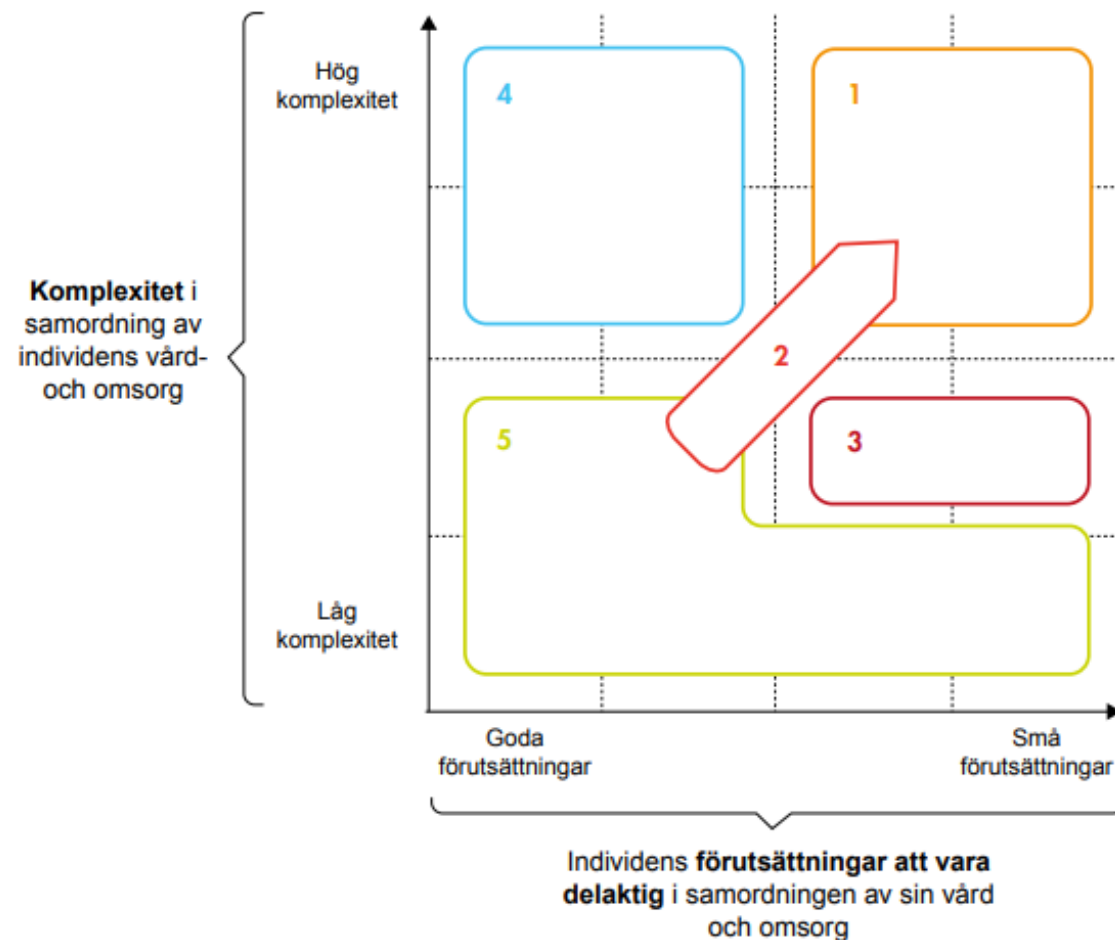
- Hur många av individens insatser **som behöver samordnas** i relation till organisatoriska förutsättningar.
- Hur mycket hjälp och stöd individen **behöver** utifrån sina förutsättningar.

Källa: Myndigheten för vårdanalys,(PM 2016:1)

Olika grupper olika behov

- **Grupp 1:** Individer med komplexa behov och små förutsättningar
- **Grupp 2:** Nyinsjuknade individer som snabbt kräver insatser av flera aktörer och där det snabba förloppet påverkar
- **Grupp 3:** I huvudsak somatiskt friska individer med små förutsättningar
- **Grupp 4:** Individer med komplexa behov, men med goda förutsättningar
- **Grupp 5:** I huvudsak psykiskt och somatiskt friska individer

Källa: Myndigheten för vårdanalys, (PM 2016:1)

Vi slår ett slag för...

- Att jobba **integrerat och samordnat** mellan huvudmän och inom verksamhetsgrenar hos huvudmännen – inter-/tvär-professionellt.
- **Ständig pågående SIP** (samordnad individuell plan) som tankemodell... återkommande avstämningar – agera istället för att reagera.

Vi slår också ett slag för...

- **Återkommande gemensamma utbildningar** – alla hör samma sak samtidigt – är en förutsättning för samskapande, särskilt i samverkan mellan olika organisationskulturer.
- **Nyckeln till framgång via brukarinflytande på riktigt...**
etablera samarbete med brukarorganisationer via [NSPH](#) för att sprida goda exempel: [Brukarrevisioner](#), [Peer Support](#), [Återhämtningsguiden](#) .
- **Personliga ombud**, en resurs i brukarinflytandet!

Samverkan är inte ett mål i sig utan ett medel ...

där huvudsyfte är en

- väl fungerande vård- och omsorgsorganisation och
- sammanhållen vårdkedja
- där den enskilde får adekvat stöd och hjälp på rätt nivå.

Tack för att ni lyssnat!

Zophia Mellgren,
samordnare

08-452 79 53

zophia.mellgren@skr.se

Magnus Wallinder,
handläggare

08-452 74 43

magnus.wallinder@skr.se